

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Commentarius in VIII libr. philosophicorum Arist.
exceptus a Michael Schweizer, mon. Salemitani professo -
Cod. Ettenheim-Münster 359**

Specius, Johannes

[S.l.], 1596

Quaestio 2da

[urn:nbn:de:bsz:31-132384](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-132384)

factus e' hie p'fectione em' d'ez d'is & p'priei in p'fe
 h'oe effecty sic Leo g'm'm' factus h' p'fectionem
 leonib' g'm'm' h' h'oe p'fectione eminent e' h'oe n'm
 quanta nobilitate ac p'stantiore qua' fit illa factus
 in idea efficiere potest atq' illa factus: Si sol
 eminent t' p'fectione n'm' que' producit. h' h'oe
 n' p'fectione inadequate e' h'oe n' equa mag'
 na q' guent n'ra & forma: Adequate n'
 equa magna q' conuenit efficiendi & fini.

De Numero causa

rum

Quaestio 2da.

Veteres fecerunt n'ra' ca'z n'ra' n'ra' p'priei
 in d'iv'p'rie n'ra' efficientes ut Anaxagoras
 n'ra' s'cu' Deum. Empedocles h'oe & am'ia
 h'oe calidum & frigidum alij alia ut in p'o
 d'ic' d'ic' e'. h'oe & cum ipso uniuersa
 Peripateticorum schola p'nt & g'm'm' causam
 Ma'z Formam, Efficientem, Finem. tot co' ca'z
 p' h'oe p' h'oe alia h'oe co' et p' h'oe p' h'oe
 h'oe ca'z n't e' inh'p'ra n't e' inh'p'ra: Si illud
 aut e' p' h'oe & De n'ra' aut e' d'ic' & d'ic' forma.
 Si hoc aut e' illud a quo p'o moty & e' efficiens:
 aut ad unig' g'm'm' effecty producit & e' finis

putat 230.

Item hoc nō est quod si quod dicitur quod rei causā
nigrius tot et si ponenda causam quā
Ita tñ + q̄diones sua Ex quō cui respōdet
Māa. 2da prop̄t Cuius cui forma. 3tia
quo cui efficiētib. 4ta cuius grā cui respō
det fins. plures res vide apud Falsp.
metaphr. c. 7. q. 1. sect. 4. Corinthe. in c. 7. de
col. 2do p̄t. cap. 7.

lege Tertium

putat plures et causā
grā +. nō est exemplar

Sed videtur esse plures causā quā +. v.g. Ideali
ne exemplar Manifestū est esse causam in re
nec totos q̄d agant unig imaginō ac p̄tibus
aio comp̄ensam nō seant ad quā p̄tibus
effectū oed efformāt. Unde vult p̄tibus
domū maaten officii a domo q̄ est in mente
fins; & sanitates q̄ fit in corpore proficiū a san
tate. v. sanitatis idea & forma intelligibī q̄
in mente Medici. Accedit q̄ sunt et re q̄
fit ex quo fit facta ita q̄ si p̄tibus ad unig p̄tibus
titudinā fit facta. & sunt ita q̄ efficiēt effici
ē efficiētib propria sui & distincta caa. Ita
id ad unig p̄tibus effectū efficiēt propria
ut caa nempe itaq̄ ut exemplar. Necesse
ad ullū ^{caā} rem reuocari p̄tibus nō ad unig
ut nemo nō videt: non ad formā; Nō formā

Ita dicitur quod ut e causa vera informat mater per seculo quibus
 Efficiens: quia efficiens est unde per motu per
 sig de realit. Non ad finem quia exemplaris
 quia cetera non fieri hinc clari patet. Constat
 quod Exemplar proprium cause generis

Variis est hoc et re sentit. Sed et hoc
 et per se reuocant ad causam exemplarem ad causam
 efficientem: sed hoc non videtur potest dici nam ut recte do,
 et foras loco cit. sect. 5. Exemplar quatenus
 exemplar est non est quod efficiens in effectu
 quod sicut in quadam imitatione passiva nec con,
 ut ad actionem ut influens sed ut extinguitur quo,
 modo terminant: Necesse autem est ut omne
 quod reuocatur ad aliquam causam participet
 in rebus per aliquo modo naturam eiusdem; Quod si non fiat, nullo
 de forma reuocandum est ad illam reuocari. Si dicatur
 quod sicut forma agentis de instrumentata reuocatur ad causam
 in se efficiens quod est exemplar. Sed hoc negando conseq,
 de sicut in quod natura forma agentis de instrumentata quod
 de sicut efficiens ad agendum videtur hoc aliquid efficien
 ad effectum quod de influxu in effectum; Forma quod est quia
 potest ad agendum naturam a forma
 reuocari de in forma agentis sicut videtur est in

Variis sentit et re
 per se hinc:

Obiectio.
 Solutio.

calore ignis: Invenitur uero reus carum ad efficiendum quod nota movet & actione agentis esse, quum. Itaque reuocant exemplar ad finem alij ad causa fortiter inter se huiusmodi realitatem ut patet & patet paulo post clarior. Itaque quod sunt cum exemplare non esse uera & per se non sunt autem quod non accidit effectus ut exemplari imitatione fiat quod uere est in sensibus & sensibus uis quod non imitatione sola sed in actione quod sunt. Denique quod in rebus naturalibus non agentibus non inuenitur Exemplar cum in diu solent esse carum in rebus naturalibus reperi: Quod exemplar non est causa per se. Verum hoc parum robustum sunt. Nam in primis cum effectus quod fit ab agente per se pendet ab aliquo exemplari. Hoc exemplar illa arte facta proprie est exemplaria ut bene obiecto cum in illis externis effectibus produci possit. Sed iste uis uisus rei per artem faciendam dicitur exemplar est; non in quantum quod est uisus est signum representationis rei faciendam sed quatenus subit uicem naturae, cum subiecta quo patet imitabilis est ab artifice. Denique licet effectus naturales profecti ab agentibus si cognitio non pendet

Itaque sententia.

Itaque sententia.

Itaque sententia.

proprio & im edicte rei caa phiculari ab ex
 emplari; pendent in ab exemplari rei caa uni
 versalis nempe rei q ad res produci deb
 cum causis & diis gaurit: Et ab illis exemplaribz
 in mente caa virtissima existenti bz magis pen
 dent res naales qua res artificiales ab exem
 plaribz in mente artificis existenti bz. Hic ita
 se habet dicitur in font. tuo ut: & in vol. 2 do
 q. 7. de: Exemplar in re bz artificiali bz ee
 a se distincta a ceteris; id q et fides hic
 in Metaph. cap. 2. asserunt in dicit & dicit
 causam generis ee forma aly exemplar. probat: probat
 via si no eet p se caa a re bz distincta
 q sit aliquid ea nre no eet q ad una ex reliquis cau
 exemplari. Hic reduitioe p tineret: p hoc e' falsu. Ceter.
 probat Minor: Quia dat effectus esse p se
 p tineret no reduitioe p tinet ad una ex reliquis
 quatuor. Quia si forma in formas seu artifi
 ciosa in exemplari forma gferat & altera ad
 altera reducenda sit tanq & dicit ad primi
 talem ois in formant & artificiosa ad exempla
 rem reducenda sunt; no e' manifesta: quia

Nostra Sentia
 Exemplar in re bz artificio
 a se distincta a ceteris

causitas forma intelligibilis suapte sua ante
dit causalitate, forma informans & inhaerens
ter; itaq; illa ab hac causandi vim mutuam;
cum quicquid sit artificem opq; ipse interiq; efform
re de intelligibilem forma imitatioe passiva ab
terna forma exprimi qua' formaz manz inter
mare. Practica qm Exemplar e' prototypa
cu' essentia rei cuiq; est Exemplar Forma
u' induta ab agente e' participata q'dam
illoq; similitudo. Dicitur 2do licet Exemplar
sit caa physica respectu agentis particularis
in 2o diu causam physica' quatenus ut dictu' est
om' res natur' a Deo cu' causis ad se fit ad
similitudinem eius idae seu forma intelligibilis
qua' ab omni aeternitate in mente sua ut q'd
videt ab ipsa divina entitate n' distinguitur
nisi ree ut docent Theologi in 1a 2e 2o q'd
15. Quod aut Exemplaria hac divina a
ete dicuntur caa physica in de patet q'd
ipse deus dicitur caa virtus physica quatenus
in cursu suo generat ad res physicas quasq;
efficiendab generat. Imo Lutherus 2do physica
cap. 3 q. 2. art. 1 putat Deum p' hoc exemplar
ete

2do dicimus.

Dicitur Exemplar hinc
de eo causal physica.

ubi dicitur in sole dicitur pro causa fortis et in
 a. n. formam. Dicitur 3° in eodem font. exem
 plar hoc e^o caus fortis extornam. probat qu
 e una ex causis principibus q^{ad} effectum con
 emunt in effat q^{de} ab exemplari pendat: neq^e e^o ma
 neq^e finis neq^e efficiens neq^e forma interna. Et forma e
 terna. Et q^{ia} n^o quidditatis q^{est} istis ca^us fortis
 q^{est} exemplar ag^{ne} complexu^m forma^m hanc intelligibilem atq^e formam
 e^o partibus in formantibus: Nam idea d^o n^o quidditatis quatenus est
 agens p^{ri}ncipalis n^o essentialis rei; forma n^o d^o in ma
 quatenus n^o d^o dicitur exemplar n^o dat esse p^{ro} se q^o n^o e^o ca^us
 in causa d^o p^{ro} se d^o dicitur n^o dat. n. esse in suo g^{en}ere
 in forma n^o d^o dicitur ut exemplar unig^o causandi n^o n^o in eo q^{est} sit
 ut ab illo quatenus exemplar est n^o p^{ro} se effectus
 moralis s^{ed} n^o eo ut sit ad q^o agentis in agendo
 respicit & q^o agentis ad hoc, Determinat ad esse
 sive s^{ed} passiva imitatione seu ut imitabile.
 Sic patet 4. e^o causam g^{en}eralem communem ac g^{en}eralem
 hinc loquendo; fortis n^o duplicem e^o internam
 & extornam h^{ic}: Unde n^o est cur turbet quispiam
 tantu^m q^o causam g^{en}eralem h^{ic} d^o dicitur fortis quatenus
 Exemplar sicut manifeste indicat q^o spectant

3° dicitur.
 Exemplar e^o ca^us fortis
 q^{est} una.
 probat. 1°.

2° probat

obicit
 solutio.

q^o n^o d^o dicitur h^{ic} q^o
 ca^us p^{ro} se

ad effectum causae principalis nec est efficacia virtus &
 alio instrumentalis cuius a quoniam instrumentum a
 principali agente. Ab hoc virtus seu alio est 2da.
 quae quoniam instrumentum ad agente principale in
 sit aliud est. quae usque seu motus ipse velut passus
 & applicatio instrumentum ad effectum causae princi-
 palis, quae usu & motu paratissimum instrumentum ali-
 quod sit in motu causae principalis & est proprie virtus instru-
 mentalis fundatur in priori illa virtute causae
 quae in principio est. quae in dictis & sitibus instrumentum morari
 debet. Item ad defectum non debet argui quod in dictis quae potest
 ad existimandum aut inipsum ex universalibus & causam ^{causam instrumentum}
 quibus aut certe pauca in verbis causis esse nu-
 meranda 1° quae proprie loquendo id solum est dicitur, 1°.
 da causa est quae res est at solum solum est id quod
 quae res est quod dicitur. Nec. 2° dicitur rem esse quod non
 sed ex materia dicitur. 2do causa & effectus sunt correlati 2da
 na; effectus autem a solo efficiente dicitur ut
 ex ipso in rebus est aptum. 3° causa in materia 3ta.
 nulli ex se aliquid habeat nisi fieri nulla res potest
 effectus ab ea se separari. forma itaque quod dicitur
 esse id quod dicitur esse res nulli rei nisi in dicitur
 potest: Non materia quae quae res est erat antequam

